Gemeenten met natuur zoeken elkaar op

Toch andere belangen dan de terreinbeheerders

De Vereniging voor Bos en Natuurterreineigenaren (VBNE) heeft sinds kort een nieuw lid: de gemeenten. Een aantal gemeenten heeft een eigen vereniging opgericht, het Natuurnetwerk Gemeenten, die is aangesloten bij de VBNE. Waarom is het nodig om bij de VBNE te horen en waarom is het eigenlijk nodig om als gemeente nog eigen natuur te hebben? De oprichters uit Nunspeet en Venray vertellen over hun ambities met de nieuwe club.

— Geert van Duinhoven (redactie)

> Tot 1 januari 2015 bestond er binnen het Bosschap een sectie overheden waar gemeenten en het ministerie van Defensie lid van waren. Met het opheffen van het Bosschap stierf de sectie een zachte dood. Er leek weinig belangstelling meer voor te bestaan. Maar dat zat Mark Karsemeijer, bosbeheerder van de gemeente Nunspeet, toch niet lekker. En ook Evelien Verbij directeur van de VBNE vond het een gemis dat de gemeenten, samen toch goed voor ongeveer 46.000 hectare bos en natuur, geen lid waren. Karsemeijer: "De gemeenten zijn op dit dossier niet zo goed georganiseerd. De sectie was indertijd ook al niet zo erg bruisend en het leek er op dat niemand het belang in zag van beter georganiseerde gemeenten. Ik ben daarom wat collega's gaan opzoeken en we hebben onderzocht of het nodig en mogelijk is om elkaar toch weer op te zoeken en een eigen vereniging op te richten en aan te sluiten bij de VBNE. Via de VBNE kunnen we dan gebruik maken van alle kennis en ervaring die daar beschikbaar is. En we kunnen ons geluid laten horen bij de totstandkoming van beleid."

Gemeentegeluid

De gemeente Venray met beheerder Marion de Bresser en wethouder Ike Busser zag er wel wat in en richtten samen met de gemeente Nunspeet de vereniging op. De gemeenten willen binnen de VBNE het 'gemeentegeluid' laten horen en elkaar stimuleren en leren van elkaars ervaringen. De bedoeling is om hiervoor ongeveer twee keer per jaar bij elkaar te komen. Zondermeer een mooie ambitie, maar wat is er zo speciaal aan een gemeentelijk bos? Komen beheerders bijvoorbeeld andere problemen tegen dan beheerders van andere organisaties? Volgens Karsemeijer is er inderdaad een aantal onderwerpen waar gemeentelijke beheerders andere ervaringen hebben dan beheerders van de grote terreinbeherende organisaties. "In het verleden is er wel eens nieuw beleid gemaakt waar de gemeenten niet bij betrokken werden. Zo is er een discussie geweest of na de decentralisatie de provincies ook aan gemeenten moesten gaan betalen voor het beheer. Dat was nog niet zo maar een uitgemaakte zaak. Het was beter geweest als we als gemeenten hier via een eigen vereniging of via de VBNE ons geluid hadden laten horen."
Karsemeijer: "Maar de onderwerpen kunnen ook heel praktisch zijn. We hebben als gemeente bijvoorbeeld een eigen beheersysteem voor de openbare ruimte. Ik wil graag dat mijn beheersysteem voor de natuur daarop aansluit. Het is behoorlijk ingewikkeld om het natuurbeheersysteem softwarematig daarop aan te laten sluiten. Uiteindelijk heb ik daar overleg over gehad met Venray en waarschijnlijk hebben we nu wel iets dat mooi gaat werken. Ik denk alleen dat meer gemeenten met dit probleem zitten en het is toch zonde van de tijd en energie als iedereen zelf het wiel gaat uitvinden. Ik denk dat dit een mooi thema is voor een bijeenkomst."

Participatie

De gemeente Venray is met 1400 hectare natuur een van gemeenten met het meeste bos en natuur binnen de vereniging. Wethouder Ike Busser was meteen enthousiast om mee te doen aan de oprichting van de verenging. Om een stem in de VBNE te hebben maar ook om daarbuiten met elkaar van gedachten te wisselen. Zo staat momenteel het onderwerp participatie in het middelpunt van de maatschappelijke belangstelling. Busser is inmiddels voorzitter van de vereniging: "We kunnen in het beheer van bossen veel handen gebruiken. Vanuit de zorgsector, we hebben hier bijvoorbeeld een TBS-kliniek en een psychiatrisch ziekenhuis, is er vraag naar geschikte dagbesteding. De lijntjes zijn hier natuurlijk heel kort zodat we dat eigenlijk binnen de gemeentelijke organisatie al kunnen regelen.

foto Geert van Duinhoven

Of in ieder geval goed afstemmen met de andere gemeentelijke domeinen. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor de samenwerking met zorgboerderijen en met de hele decentralisaties van de WMO naar de gemeenten toe. Daar zijn heel veel heel mooie dwarsverbanden te leggen. Het is goed om met andere gemeenten te overleggen hoe zij een en ander organiseren."

MTB-rondje

Maar daarnaast vindt Busser het belangrijk om te benadrukken dat een gemeente nu eenmaal andere doelen met de natuurterreinen heeft dan Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer of een provinciaal landschap. "Voor ons staat voorop dat het bos van de inwoners van Venray is. Dat betekent dat wij een complex aan doelstellingen hebben, terwijl de bossen van de terreinbeheerders toch vaak gericht zijn op de ontwikkeling van natuur. Een TBO gaat meer over de lange termijn, terwijl wij ook de korte termijn goed in de gaten moeten houden."
Marion de Bresser illustreert het met een voor-

Groene wethouders

Naast het Natuurnetwerk Gemeenten is er sinds 2014 ook het bestuurlijk netwerk groene wethouders. Alle wethouders 'groen' van de 390 gemeenten zijn lid van dit netwerk, net als de directeuren van de Vereniging Nederlandse Gemeenten, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, LandschappenNL en IVN en bovendien staatssecretaris Martijn van Dam. Doel van dit netwerk is om ervaringen uit te wisselen met het inzetten van natuur op andere domeinen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het koppelen van natuur aan zorg, aan gezondheid en de financiële waarde van natuur.
Van het Natuurnetwerk Gemeenten zijn alleen gemeenten lid met eigen natuur en bosterreinen. Beheer is hier het centrale thema.

Lid worden?

Heeft uw gemeente interesse om te participeren in het Natuurnetwerk Gemeenten, dan kunt u informatie opvragen via info@natuurnetwerkgemeenten.nl of de website www.natuurnetwerkgemeenten.nl bekijken. Als lid van deze vereniging kunt u voor voordeeltarief deelnemen aan de Veldwerkplaatsen. Daar komen allerlei beheerthema's aan de orde die voor de gemeentelijk bos- en natuurbeheerder interessant zijn.
Op 1 november 2016 wordt er een landelijk symposium 'gemeenten en (houtige) biomassa' georganiseerd, waaraan u als lid van de vereniging kosteloos kan deelnemen. Locatie is de gemeente Ede.

beeld waarin de verschillende afdelingen van de gemeente Venray van harte willen meewerken aan een MTB-rondje door de natuur. "Maar precies een klein stukje van de route gaat door gebied van een andere terreinbeheerder. Die geeft geen toestemming en dat maakt het erg lastig om het rondje af te maken. Het is uiteraard hun goed recht, en ze hebben er ook argumenten voor, maar het tekent dat het belang van ons als gemeentelijke boseigenaar niet altijd hetzelfde is als het belang van de terreinbeheerder."

Financieel op nul

Misschien had dit de beginvraag wel moeten zijn, maar waarom een gemeente eigenlijk zelf bos wil hebben. Is het niet veel efficiënter als gemeenten hun bos laten beheren door, of verkopen aan terreinbeheerders? Mark Karsemeijer: "Ten eerste zal verkoop van gemeentelijke bossen voorlopig niet aan de orde zijn omdat een terreinbeheerder daar dan geen beheergeld meer voor zal krijgen van de provincie. Zo zit de regeling nu eenmaal in elkaar. Maar los van dat feit, is verkoop helemaal geen item voor gemeenten. Deels zien ze het als een strategisch bezit dat in onderhandelingen over ruimtelijke ontwikkeling van belang kan zijn. En daarnaast natuurlijk omdat we soms andere belangen hebben dan de terreinbeheerders."
Maar is het niet ook veel goedkoper om de bossen van de hand te doen? Ike Busser: "Nee, dat zeker niet. Als je het over de afgelopen zes jaar bekijkt, komen wij puur financieel gezien ongeveer op nul uit. Het bezit kost ons dus netto niets. Daarnaast denk ik dat er nog de nodige kansen onbenut liggen die bos en natuur ons bieden. Zo zouden we met biomassa nog een slag kunnen slaan door bijvoorbeeld aansluiting te zoeken met de vergistingsinstallaties in de gemeente waar ze graag het hout uit onze bossen hebben. Maar zoals gezegd, belangrijker vind ik nog dat wij met onze bossen de eigen burgers kunnen bedienen met een heel mooi recreatiegebied".

Vooral de wethouder

Op dit moment heeft de vereniging ongeveer dertig leden, samen goed voor ongeveer 20.000 hectare. Het uiteindelijke doel is om alle gemeenten met bos en natuur aan te laten sluiten. Tot nu toe zijn er zowel gemeenten met kleine terreinen als gemeenten met grote terreinen lid van de vereniging. De kleine omdat zij vaak onvoldoende expertise hebben om de terreinen goed te beheren en daar kan de vereniging in helpen. De grote hebben er daarnaast ook vooral belang bij om hun stem te laten horen via de vereniging. Busser benadrukt dat het vooral geen vervanging is voor de Unie van Bosgroepen. "Onze vereniging is er nadrukkelijk niet alleen voor beheervraagstukken maar moet juist interessant zijn voor gemeentelijke bestuurders. Ik vind het belangrijk dat natuur en bos op de politiek-bestuurlijke agenda komen. Dat het een belangrijk item wordt binnen de gemeente. Daarom hebben we gezegd dat de bijeenkomsten van onze vereniging vooral interessant moeten zijn voor de betrokken wethouders. Tot nu toe is dat altijd bijzonder goed gelukt!"<

redactie@vakbladnbl.nl